

СОЦІАЛЬНЕ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Світлана ДМИТРЮК, старша викладачка кафедри експлуатації машинно-тракторного парку,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Аліна ЛАГНО, здобувач вищої освіти,
спеціальність 073 «Менеджмент»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Життя та здоров'я людини – це найвища соціальна цінність. Свою діяльність людина здійснює на робочому місці, яке має технологічне обладнання, інвентар, робочий інструмент, робочі меблі, необхідні для виконання певного виду робіт, які певним чином впливають на життєдіяльність людини.

Впровадження комплексу соціально-економічних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних і естетичних заходів, сприяють безперервному зниженню виробничого травматизму і захворюваності, одночасно мають і велике економічне значення, оскільки від умов праці значною мірою залежить ставлення до праці, працездатність та тривалість активної діяльності.

Соціальне значення охорони праці полягає у ефективності суспільного виробництва шляхом безперервного вдосконалення і поліпшення умов праці, підвищення безпеки, зниження виробничого травматизму та профзахворювань і проявляється у зростанні продуктивності праці, збереженні трудових ресурсів та збільшенні сукупного національного продукту [2].

Зростання продуктивності праці відбувається в результаті збільшення фонду робочого часу завдяки скороченню внутрішньо-змінних простоїв шляхом ліквідації мікротравм та зниження їх кількості, а також завдяки запобіганню передчасного стомлення шляхом раціоналізації і покращення умов праці та введенню оптимальних режимів праці і відпочинку та інших заходів, які сприяють підвищенню ефективності використання робочого часу.

Збереження трудових ресурсів і підвищення професійної активності працюючих відбувається завдяки покращенню стану здоров'я і подовженню середньої тривалості життя шляхом покращення умов праці, що супроводжується високою трудовою активністю і підвищенням виробничого стажу. Підвищується професійний рівень також завдяки зростанню кваліфікації і майстерності.

Збільшення сукупного національного продукту відбувається завдяки покращенню вище перелічених показників та їх складових компонентів. [4].

Показники соціальної і соціально-економічної ефективності розраховуються як відношення величин соціальних або соціально-економічних результатів до витрат, необхідних для їх здійснення .

Для оцінки соціальної ефективності заходів з удосконалення умов та охорони праці використовуються такі показники: [3].

- скорочення кількості робочих місць, що не відповідають вимогам нормативно-правових актів щодо безпеки праці;
- скорочення чисельності працівників, які працюють в умовах, що не відповідають чинним санітарним нормам;
- збільшення кількості машин, механізмів та виробничих приміщень, приведених до вимог та норм охорони праці;
- зменшення коефіцієнта частоти травматизму;
- зменшення коефіцієнту частоти професійних захворювань через несприятливі умови праці;
- зменшення коефіцієнта тяжкості захворювань;
- зменшення кількості випадків виходу на пенсію за інвалідністю внаслідок травматизму чи професійного захворювання;
- скорочення плинності кадрів через несприятливі умови праці

Економічне значення охорони праці визначається ефективністю заходів з покращення умов та підвищення безпеки праці. Економічне значення охорони праці оцінюється за результатами, отриманими при зміні соціальних показників шляхом впровадження заходів з покращення умов

праці: підвищення продуктивності праці; зниження непродуктивних витрат часу і праці; збільшення фонду робочого часу; зниження витрат, пов'язаних з плінністю кадрів через умови праці, тощо.

Економічна ефективність розраховується для вирішення наступних завдань:

- економічного обґрунтування планових заходів, необхідних для вибору оптимальних варіантів технологічних, ергономічних та організаційних рішень;
- визначення фактичної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
- оцінки результатів управління виробництвом на різних рівнях; розрахунку необхідних витрат для приведення умов праці на робочих місцях у відповідність до нормативних вимог;
- визначення раціональних розмірів матеріального стимулювання працівників [4].

Економічна ефективність заходів залежить від співвідношення покращення умов праці та суми витрат підприємства на охорону праці.

Як результат, зростає період професійної активності працюючих, зростає продуктивність праці, скорочуються видатки, пов'язані з виробничим травматизмом та професійною захворюваністю, скорочуються видатки на пільги та компенсації.

Ефективність заходів щодо поліпшення умов і охорони праці оцінюється, в першу чергу, за показниками соціальної ефективності, які передбачають створення умов праці, що відповідають санітарним нормам і вимогам правил безпеки

Виробничий травматизм та профзахворювання спричиняють не тільки моральні, соціальні, а й значні економічні збитки.

Усі економічні наслідки непрацездатності поділяються на дві групи: загальнодержавні витрати і збори ; втрати і збитки виробничих підприємств.

Втрати, які несе суспільство, включають:

- втрати профспілкових організацій на надання допомоги та оплату путівок у розмірі затрат по соціальному страхуванню;
- суму виплат державного страхового товариства особам у порядку індивідуального страхування;
- суму додаткових асигнувань вищих організацій на вжиття заходів щодо усунення наслідків масових нещасних випадків;
- суму збитків суспільства у вигляді податків з неоподаткованої частини доходів потерпілих, з виплат за лікарняними листами (лише в державних підприємствах);
- суму потенційних збитків, заподіяних суспільству у зв'язку з виходом робітника на пенсію по інвалідності за розрахунковий період. [5].

Економічний значення заключається в визначенні економічного збитку від виробничого травматизму, а також в оцінці ефективності витрат, направлених на попередження нещасних випадків, з метою оптимального розподілу коштів на заходи з охорони праці

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до статей 19 та 43 Закону України «Про охорону праці» № 3458-VI від 02.06.2011р.
2. Бедрій Я.І. Основи охорони праці. Львів, Магнолія, 2019. - 240 с.
3. Беліков А.С., Дмитрюк С.П., Годяев С.Г. Охорона праці в агропромисловому комплексі України. Черкаси, 2014. 645 с.
4. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. К.: Каравела, 2011. 384 с.
5. Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки. Затверджено Законом України від 4 квітня 2013 року № 178-VII.